

Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant

Accountantsverslag 2017

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Bestuurlijke samenvatting	4
2. Accountantscontrole	5
3. Kwaliteit verslaglegging	13
4. Financiële positie en resultaat	14
5. Single Information, Single Audit	15
6. Overige aandachtspunten	16

VERTROUWELIJK

Aan het bestuur van Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant
Roosendaalseweg 4
4875 AA ETTEN-LEUR

Breda, april 2018

Betreft: Accountantsverslag bij de jaarrekening 2017

Geachte leden van het bestuur,

In overeenstemming met de van u verkregen opdracht hebben wij de jaarrekening over boekjaar 2017 van de Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant gecontroleerd.

De belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de eindejaarscontrole hebben wij in dit accountantsverslag opgenomen. Bij deze jaarrekening zal door ons een goedkeurende controleverklaring worden verstrekt. Dit verslag van bevindingen doet geen afbreuk aan ons oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de baten en lasten over het boekjaar en de activa en passiva in overeenstemming met het BBV en dat deze in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand is gekomen. Wel merken wij op dat voor de definitieve afwikkeling van de controle wij nog wachten op de controleverklaring van de gemeente Drimmelen inzake de via SiSa toegekende subsidie, zie verder hoofdstuk 5.

Wij bedanken de directie en de medewerkers van Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage. Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij uiteraard graag bereid.

Met vriendelijke groet,

drs. R. Opendorp RA
Verantwoordelijk accountant

1. Bestuurlijke samenvatting

Als accountant van Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (hierna: GR RWB) hebben wij de controle van de jaarrekening uitgevoerd op basis van de kaders en normen die door de wetgever als ook door u als bestuur aan ons zijn meegegeven. In dit accountantsverslag doen wij verslag van de uitkomsten van ons onderzoek naar de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de lasten en baten en de activa en passiva in de jaarrekening 2017.

In hoofdstuk 2 van dit accountantsverslag gaan wij met name in op die zaken die van belang zijn voor u als bestuur. Wij ondersteunen u daarbij in uw controlerende rol en uw besluitvorming rondom de jaarrekening. Bij de jaarrekening die voorligt zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het aspect getrouwheid en het aspect rechtmatigheid.

In hoofdstuk 3 gaan wij in op de kwaliteit de verslaglegging. Als accountant hebben wij op basis van wet- en regelgeving de taak om de jaarrekening te controleren en het jaarverslag te toetsen. In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over de uitvoering van het beleid en wat bereikt is. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en dat het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het BBV vereist is.

In hoofdstuk 4 geven wij u inzicht in de financiële positie en het resultaat. Wij constateren dat het bestuur naar aanleiding van de jaarrekening 2016 heeft bepaald dat het weerstandsvermogen gemaximeerd dient te worden op € 100.000 en zo toereikend is om bedrijfsvoeringsrisico's op te vangen.

Hoofdstuk 5 bevat een verplichte tabel die voor de verantwoording van de SiSa bijlage in de jaarrekening noodzakelijk is.

Tenslotte gaan wij in hoofdstuk 6 in op een aantal verplichte onderwerpen waarover wij dienen te rapporteren.

2. Accountantscontrole

2.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2017 van GR RWB te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de maximaal toe te passen marges zoals vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2017 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 217.000) en voor onzekerheden 3% (€ 651.000) van de totale lasten.

Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

2.2 Geconstateerde afwijkingen

2.2.1 Bestemmingsreserves- Reserve egalisatie routebureau

Onder zowel het eigen vermogen (bestemmingsreserve), als onder overlopende passiva is respectievelijk € 25.000 en € 21.000 opgenomen inzake reserve egalisatie routebureau. Wij hebben vastgesteld dat hetgeen onder de overlopende passiva is gepresenteerd niet een directe verplichting betreft en er tevens geen terugbetalingsverplichting bestaat. Hierdoor mag dit bedrag niet worden verantwoord onder de overlopende passiva. Uit gesprekken met uw medewerkers is gebleken dat de bestemming voor deze € 21.000 hetzelfde is als waarvoor een bestemmingsreserve ad € 25.000 is gevormd in het verleden. Derhalve adviseren wij u om het gehele bedrag door het bestuur te laten bestemmen om aan de huidige bestemmingsreserve toe te voegen indien u voornemens bent om het gehele bedrag in de toekomst te besteden ten behoeve van de egalisatie routebureau. In de jaarrekening is de post onder de overlopende passiva gecorrigeerd en als resultaat opgenomen.

2. Accountantscontrole

2.2.2 Voorzieningen

Onder de post voorzieningen zijn vanuit het verleden restantgelden van diverse gemeenten geparkeerd ten behoeve van het project SLoK (stimulering Lokale klimaatsinitiatieven). Destijds is aan de gemeenten de keuze voorgelegd of de deelnemende gemeenten dit bedrag teruggestort wilden hebben of zij hier een voorziening voor wilde vormen voor duurzame energieprojecten binnen de RWB. Een deel van de gemeenten heeft voor de laatste optie gekozen. Tijdens de eindejaarscontrole is geconstateerd dat met dit gelabeld geld geen activiteiten zijn verricht en de verwachting is dat dit naar alle waarschijnlijkheid niet zal gebeuren op korte termijn.

We hebben begrepen dat de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau begin 2018 de Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant hebben verzocht om de voorziening voor hun aandeel aan hun over te maken. Wij adviseren u ook om deze voorziening aan de overige gemeenten zoals Etten-Leur en Zundert uit te betalen zodat de RWB dit projectgeld van de gemeenten niet blijft meeslepen.

2.2.3 Overlopende passiva

2.2.3.1 Overlopende passiva- Reservering gelden Publiek Maatwerk

Onder de overlopende passiva zijn restantgelden van respectievelijk € 58.000 en € 202.000 opgenomen voor de financiële dekking van de inzet van Publiek Maatwerkers (Puma's) ingeval van minder inhuur van deze medewerkers. Gezien aan deze gelden geen "harde" verplichtingen ten grondslag ligt dienen deze niet als verplichting te worden opgenomen maar dienen deze gelden vrij te vallen ten gunste van het resultaat. Als u voornemens bent om het gehele bedrag te reserveren ter dekking van de loonkosten van Publiek Maatwerkers die tijdelijk geen werk hebben dan dient u bestuurlijke besluitvorming hieromtrent vast te leggen om de gelden te presenteren in een egalisatiesreserve. Hiermee is het voor de participerende gemeenten inzichtelijk welke egalisatie gelden nog beschikbaar zijn. Wij adviseren u hierbij een inschatting te maken wat het risico van 'bankzitten' is omdat de bestemmingsreserve in basis niet meer dan dit risico hoeft op te vangen. In de definitieve jaarrekening zal dit worden gecorrigeerd.

2. Accountantscontrole

2.2.3.2 Overlopende passiva – subsidies

Onder de overlopende passiva zijn diverse nog te besteden subsidies verantwoord. De loonkosten van eigen medewerkers die aan deze projecten werken worden vanuit het voorzichtigheidsprincipe ten laste van de exploitatie gebracht in plaats van ten laste van de subsidiegelden verantwoord. Hierdoor is geen sprake van een correcte matching van baten en lasten, hetgeen wij o.a. hebben geconstateerd bij het project "Uitvoeringsprogramma WB werkt aan morgen". Het effect hiervan bedraagt maximaal € 45.000 waarvan 50% als subsidiabel mag worden aangemerkt. Dit merken wij als fout aan in de controle aangezien dit niet is aangepast in de jaarrekening.

Met betrekking tot de toerekening van interne uren adviseren wij u per project te bezien of interne uren mogen worden toegerekend en een inschatting te maken van de jaarlijkse inzet waardoor deze jaarlijks ten laste van ontvangen subsidiegelden kan komen in plaats van dat deze achteraf tot een relatief grote bate gaan leiden. Gezien het feit dat deze opmerking voorgaand jaar ook is gemaakt adviseren wij u hier actie op te ondernemen omdat deze manier van verantwoorden geen getrouw beeld geeft van het projectverloop en de werkelijke loonkosten die op de exploitatie drukt.

2.2.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen is een verplichting opgenomen inzake een naheffing van Attero ten aanzien van minder leveringen over boekjaar 2015, 2016 en 2017. Wij hebben van uw werkorganisatie begrepen dat u alleen dient als aanspreekpunt maar geen financieel risico loopt. Wij hebben dit niet vast kunnen stellen. Wij adviseren u de afspraken inzake eventueel naheffing van Attero met de oude MARB gemeenten te formaliseren zodat formeel het risico niet bij de Gemeenschappelijke Regeling West Brabant ligt.

2. Accountantscontrole

2.2.5 Schatkistbankieren

In 2017 heeft de Regio West Brabant op kwartaalbasis Q1 en Q2 de limiet voor schatkistbankieren overschreden, zoals ook in de jaarrekening is toegelicht. Het niet voldoen aan de verplichtingen tot schatkistbankieren leidt tot een rechtmatigheidsfout. Deze rechtmatigheidsfout wordt echter alleen formeel gerapporteerd en weegt niet mee in ons oordeel inzake de rechtmatigheid. In Q3 en Q4 is geen sprake van een overschrijding. We hopen dat hiermee de verbetering in beheersing van schatkistbankieren is doorgevoerd.

2.2.6 Inkoopproces-aanbestedingen

Er is binnen uw werkorganisatie preventief onvoldoende aandacht voor de juiste wijze van aanbesteding zoals is voorgeschreven op basis van uw eigen aanbestedingsrichtlijnen en de Europese richtlijnen. Hierover hebben wij in onze managementletter naar aanleiding van onze procescontrole gerapporteerd.

Het niet tijdig signaleren dat inkopen/aanbestedingen gedaan moeten worden, kan risico's met zich meebrengen ten aanzien van het overtreden van het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Het risico bestaat hiermee dat onrechtmatige transacties plaatsvinden en daarmee een onrechtmatige verantwoording in de jaarrekening plaatsvindt. Dit heeft zich dit boekjaar ook gemanifesteerd. Als gevolg van het ontbreken van een formele interne procedure op het aanbestedingsbeleid is over het volledige boekjaar een spendanalyse uitgevoerd voor boekjaar 2017 door de controller.

Bij deze controle zijn door u de volgende bijzonderheden geconstateerd:

- Inzake de ondersteuning van in gebruik zijnde software heeft de organisatie gekozen om langer gebruik te maken van bestaande software. Hierdoor zijn ook de servicecontracten voortgezet. Deze voortzetting is toegestaan zonder opnieuw aan te besteden. Wij adviseren deze zaken in de toekomst goed te documenteren zodat achteraf geen discussie ontstaat of terecht afgeweken is van het aanbestedingsbeleid. Gezien het feit dat in deze situatie afwijken is toegestaan merken wij dit als een formele fout aan en telt deze niet mee in het oordeel.
- Tevens is één aanbesteding ad 89.000 (ex btw) euro niet conform het interne aanbestedingsbeleid verlopen. Op deze aanbesteding is achteraf een afwijkingsbesluit genomen. Hierdoor weegt deze niet mee in ons oordeel.

2. Accountantscontrole

Wij adviseren u een preventieve maatregel te implementeren in het inkoopproces die het risico op niet tijdig kunnen signaleren van rechtmatigheidsfouten rondom interne inkoop- en Europese aanbestedingsrichtlijnen afdekt. In basis adviseren wij om bij inkopen een door u vast te stellen bedrag altijd een inkoper te betrekken om af te stemmen welke procedure moet worden gevolgd.

Daarnaast adviseren wij u bijvoorbeeld ééns per kwartaal een analyse uit te voeren door interne controle om vast te stellen dat vooraf consultatie plaatsvindt en inkopen op basis van een rechtmatige procedure plaatsvinden. Hierbij kunnen eventuele overschrijdingen tijdig worden onderkend en hier kan adequate actie op worden genomen voor zover dit niet door afstemming met de inkoper is ondervangen.

2.3 Goedkeurende controleverklaring 2017

Bij de jaarrekening over boekjaar 2017 zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid waarvan de oordeelparagraaf als volgt luidt:

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van de Regio West Brabant op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het Normenkader.

Hierbij gaan wij er vanuit dat de jaarrekening en de prognoses waar deze op is gebaseerd zal worden gewijzigd conform aangegeven in de accountantsverslag.

2. Accountantscontrole

2.4 Geen (materiële) afwijkingen die in het oordeel moeten worden betrokken in het kader van begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op Artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door het bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting, via de verordening op het financieel beheer en het Normenkader Rechtmatigheid 2016.

Het systeem van budgetbeheer en –bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het bestuur van budgetoverschrijdingen brengt het risico met zich mee dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door de commissie BBV is uitgebracht. Een belangrijke inhoudelijke aanvulling betreft de vaststelling, dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat het bestuur nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven, wordt betrokken. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het bestuur in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en het bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In de jaarstukken 2017 legt het bestuur in het overzicht van baten en lasten en toelichting daarop verantwoording af over de realisatie van de lasten en baten ten opzichte van de begroting.

Wij constateren dat sprake is van een overschrijding van de lasten op meerdere programma's. In hoofdstuk 3.5 van de jaarrekening wordt hier verantwoording over afgelegd. Wij kunnen ons vinden in de classificatie van de overschrijdingen en betrekken die niet in ons oordeel.

2. Accountantscontrole

2.5 Verslaggevingsgrondslagen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. GR RWB heeft gedurende 2017 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van Regio West-Brabant.

2.6 Schattingen in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn schattingen gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant (kunnen) afwijken van de verwachtingen.

Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. Wij zijn van mening dat de directie bij het maken van schattingen consistent heeft gehandeld.

De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijke schatting	Beoordeling	Toelichting
Inbaarheid van de vorderingen (algemeen)	Akkoord	Ten aanzien van de inbaarheid van de openstaande vorderingen kunnen wij ons vinden in uw beoordeling. Uw inschatting van de benodigde voorziening ligt in lijn met de nog openstaande vorderingen die reeds geruime tijd de vervaldatum hebben bereikt.
Schattingen inzake opbrengsten en inbaarheid van fee voor de inhuurdesk	Akkoord	

3. Kwaliteit verslaggeving

3.1 Diepgang controle Jaarverslag

De jaarstukken voor boekjaar 2017 bestaan uit het jaarverslag (inclusief de paragrafen en de programmaverantwoording) en de jaarrekening. Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole hebben wij het jaarverslag onderzocht om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

3.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is op 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT is reeds in 2014 op enkele onderdelen aangepast, onder andere via de Reparatiewet WNT, en ook is via de relevante website meer invulling gegeven aan onduidelijkheden en/of onzekerheden bij de interpretatie van de WNT. Op 1 januari 2016 is de Wet Verlaging bezoldigingsmaximum in werking getreden waarmee het (algemene) bezoldigingsmaximum is verlaagd tot 100% van een ministersalaris. Het bezoldigingsmaximum voor een topfunctionaris bedraagt in 2017 € 181.000 voor zover deze een dienstbetrekking heeft.

Voor de WNT wordt de heer M. Dircks, secretaris-directeur van de GR, als topfunctionaris aangemerkt. In 2017 heeft directeur-secretaris M. Dircks afscheid genomen. Zijn werkzaamheden zijn tijdelijk waargenomen door het hoofd strategie A. Reijlink. A. Reijlink werd gedetacheerd vanuit de gemeente Breda. Voor de tijdelijke waarneming als directeur is een aparte detacheringsovereenkomst opgesteld. Ondertussen was de sollicitatieprocedure voor een nieuwe directeur-secretaris gestart en deze is gevonden in de persoon van Dhr. E. Kiers. Dhr. E. Kiers is op 1 september 2017 gestart. Daarmee is de tijdelijke waarneming door A. Reijlink komen te vervallen.

In de aangepaste jaarrekening is een toereikende toelichting opgenomen betreffende de bezoldiging.

4. Financiële positie en resultaat

4.1 Resultaat boekjaar

Uit de jaarrekening volgt een batig rekeningssaldo na resultaatbestemming van € 615.000 terwijl in de begroting was uitgegaan van een saldo van € 116.000 negatief (inclusief mutaties in de reserves).

Voor een uitgebreide analyse van het rekeningresultaat over het boekjaar verwijzen wij naar de toelichting op de baten en lasten in de jaarstukken. De afwijking wordt met name veroorzaakt door lagere lasten op diverse programma's. Belangrijk om te analyseren of hier sprake is van een trend gezien het positieve resultaat dat jaarlijks wordt behaald.

4.2 Risicobeheersing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is opgenomen hoeveel risico's zich met welke frequentie en omvang naar alle waarschijnlijkheid voor zullen doen.

Naar aanleiding van de jaarrekening 2016 heeft het bestuur in juli 2016 de bestemmingsreserve knelpunten gemaximeerd tot € 100.000.

5. Single Information, Single Audit

De procedure die u moet naleven bij de aanlevering van de verantwoordingsinformatie aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. De verantwoordingsinformatie dient volgens de voorgeschreven formats vóór 15 juli 2018 aan het CBS te worden aangeleverd.

In overeenstemming met het BADO dienen wij te rapporteren over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in het boekjaar vallen onder SiSa.

Wij constateren dat met betrekking tot de vaststelling van de verstrekte bijdrage aan de gemeente Drimmelen er nog geen controleverklaring van de accountant bij de verantwoording is ontvangen. De regio West Brabant heeft de subsidie al wel met beschikking toegekend wat formeel niet mogelijk is omdat niet aan de vereisten is voldaan dat de gemeente een verantwoording met controleverklaring verstrekt als bewijs dat de kosten zijn gemaakt voor het doel waarvoor deze gelden verstrekt zijn. In afwachting van deze verklaring kunnen wij onze controle van de jaarrekening nog niet afronden en zullen wij onze verklaring verstrekken nadat de verklaring van de accountant van de gemeente Drimmelen is ontvangen.

6. Overige aandachtspunten

6.1 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240: "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten".

Het bestuur is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het bestuur is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's.

Volledigheidshalve wijzen wij erop dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

6.2 Geautomatiseerde gegevensverwerking

Wij brengen u verslag uit omtrent onze bevindingen ter zake van de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De accountantscontrole van de jaarrekening is niet specifiek gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en behoeft derhalve niet te leiden tot bevindingen die bij een speciaal daarop gericht onderzoek wel naar voren zouden kunnen komen.

De door ons uitgevoerde beoordeling van de General IT Controls heeft naar aanleiding van de eindejaarscontrole geen nieuwe aandachtspunten opgeleverd die wij onder uw aandacht willen brengen. We willen u wel attenderen op de aandachtspunten in dit verband, die reeds in de managementletter waren opgenomen.

Contactgegevens:

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner
M: 06 - 10 09 04 64
E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Bijster 39
Postbus 3814
4800 DV Breda
T: 076 - 525 00 00